

תורה ממרום- פרשת חוקת

מיתת צדיקים מכפרת

מאת : עזרא מרום

בס"ד

פרשתנו פותחת בעניני פרה אדומה. לפי המדרש הפרה האדומה מכפרת על חטא העגל : " ציוה הקב"ה להביא פרה אדומה כדי לכפר על מעשה העגל . משל לולד שטינף את חצר המלך. אמר הקב"ה תבוא האם ותקנח צואת בנה. כך אמר הקב"ה תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל. " מיד אחרי הפרה האדומה מספרת לנו התורה על פטירת מרים ואהרן אחיה. על סמיכות זו אמרו חז"ל כשם שהפרה האדומה מכפרת כך מיתת צדיקים מכפרת. על אמירה זו מתעוררות מספר שאלות:

1. על הפסוק: "ותמות שם מרים" (כ,1) נאמר בגמרא מועד קטן כ"ח: "למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתת צדיקים מכפרת". הדבר טעון בירור וכי הקב"ה חפץ בקרבנות אדם!?
2. מן הגמרא בתלמוד הירושלמי מסכת יומא א משתמע בדיוק ההיפך: "למה סמך הכתוב מיתת אהרן לשיבור הלוחות? ללמדך שקשה מיתת צדיקים לפני הקב"ה כשיבור הלוחות.
3. כיצד מכפרת מיתתו של הצדיק הרי במותו הוא ניתק מאיתנו ונפסקת השפעתו עלינו? .
4. מדוע נבחרה הפרה האדומה לייצג את הכפרה שבמיתת הצדיקים, הרי הפרה האדומה איננה קרבן חטאת . בגמרא עבודה זרה כ"ג יש מחלוקת האם פרה אדומה נחשבת לקודשי מזבח,דהיינו קרבן או היא רק קדשי בדק הבית.

במענה לשאלות הנ"ל נזכיר את דברי הצדיקים יסוד עולם השל"ה הקדוש ורבי יהונתן אייבשיץ.

השל"ה הקדוש מבאר שמיתת צדיקים מכפרת בזה שהיא מזעזעת אותנו ומעוררת אותנו לתשובה ומביאה אותנו למחשבה : " אם בארזים נפלה השלהבת מה יגידו אזובי הקיר? " אם הצדיק הזך והטהור הסתלק מן העולם בדמי ימיו וביסורים מה יהא עלינו?. מחשבה זו מביאה את האדם לירא מהדין ומהדין השוכן במרומים ועקב כך לפשפש במעשיו ולהיטיב דרכיו. לתבונה דומה יגיע האדם המתבונן בפרה האדומה שנשרפה והפכה לאפר. פרה זו העומדת בשיא השיאים של טהרה והשלימות, אשר אין בה מום, הפכה לערימת אפר.

רבי יהונתן אייבשיץ מבאר בספרו "יערות דבש" שאין הסבר הגיוני לכך שמיתת צדיקים מכפרת בדיוק כמו שאין הסבר הגיוני לכפרת הפרה האדומה שמטהרת את הטמאים ומטמא את הטהורים. כאשר אדם מקריב בהמה לקרבן הוא חש כאילו הוא נשחט , גופו עולה בלהבות האש ודמו נזרק על המזבח. על פרה אדומה נאמר : "חוקה חקקתי, גזירה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחריה." כך גם מיתת צדיקים אינה מובנת לנו ואנו מגיעים למסקנה שהגיע אליה איוב: " מי זה מעלים עצה בלי דעת לכן הגדתי ולא אבין נפלאות ממני ולא אדע ". רבי יהונתן אייבשיץ מוצא דמיון נוסף שיש לפרה האדומה ולמיתת צדיקים שטמון בפעילותם הסותרת את ההיגיון האנושי : כשם שהפרה מטמאת את הטהורים ומאידך מטהרת את הטמאים, כך מיתת צדיקים מצד אחד מחלישה את השפעתם על סביבתם הקרובה אך מאידך מחזקת את ההגנה והכפרה על הסביבה הרחוקה.

מקור נוסף על כך שמיתת צדיקים מכפרת נמצא בסיפור על פטירת רבי שמואל בגמרא כתובות דף ק"ד. "אמר רבי יוסי בן שאול בשעה שהצדיק נפטר מהעולם שלש כיתות של מלאכים יוצאות לקראתו: אחת אומרת לו בא בשלום, ואחת אומרת לו הולך נכוחו ואחת אומרת לו יבוא שלום ינחו על משכבותם." מסבירים המפרשים שלש כיתות אלה הן כנגד שלשה דברים שאנשים עושים בעולם במחשבה, בדיבור ובמעשה. עוד אמרו שלעיתים הצדיק מת כדי שלא יראה ברעות הבאות לעולם ובכך תהיה מנוחתו בשלום ופעמים הצדיק נפטר כדי לכפר על עוון הדור.

היוצא מדברינו הוא שפטירת הצדיקים מכפרת לא רק ברמה הפרטית אלא גם ברמה הכללית כמו שפרה אדומה מכפרת על חטא העגל שנעשה בציבור. יהי רצון שזכות הצדיקים תגן עלינו והיו מליצי יושר בעדינו בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות !